

# HOLLANDA'DA ZORUNLU EĞİTİM, GENEL VE MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM, TEMEL MESLEKİ EĞİTİM VE YETİŞKİN EĞİTİMİ

## ZORUNLU EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Hollanda eğitim sisteminde zorunlu eğitim iki şekilde gerçekleşir: Öğrenciler ya 5-17 yaşlar arasında toplam 12 yıllık tam zamanlı eğitim almakta; ya da 5-16 yaşlar arası tam zamanlı eğitim, devamında ise 18 yaşına kadar geçen iki yıl boyunca yarı zamanlı eğitim alarak zorunlu eğitimlerini tamamlamaktadırlar. Zorunlu eğitim, ilköğretim ile orta öğretimin bir bölümünü kapsar.\*

\* Orta öğretim kısmen zorunludur. Bazı sınıflar zorunlu eğitimin dışında kalmaktadır. Aşağıda ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

## İLKÖĞRETİM (*Basisschool*)

I. Kademe:

Süre: 8 yıl

4-12 yaş (Yasal olarak okula başlama yaşı 5 olmakla birlikte çoğunlukla 4 yaşında başlarlar). İlköğretim boyunca toplam 7.520 ders saatinin tamamlanması gerekmektedir.

II. Kademe:

Süre: 4-6 yıl

12-16/18 yaş

Eğitimin bu kademesi, 12-16 yaşlarını kapsayan mesleki eğitim (VMBO); 12-17 yaşlarını kapsayan genel eğitim (HAVO) ve 12-18 yaşlarını kapsayan üniversite öncesi eğitim (VWO) olarak değişik dallara ayrılır.

## ZORUNLU EĞİTİM SONRASI GENEL VE MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM (*Post Compulsary General and Vocational Secondary Education*)

Hollanda eğitim sisteminde orta öğretim genel ve mesleki olmak üzere ikiye ayrılır ve zorunlu değildir. Sekiz yıllık temel eğitimi tamamlayan öğrenciler Ölçme ve Değerlendirme Merkezi'nin düzenlediği CITO denilen sınavda almış oldukları puanlara göre ilgili orta öğretim okullarına (HAVO, VWO, WMBO) devam ederler. Bu sınavda alınan puanlar gibi, öğrencilerin başladıkları okuldaki başarı durumları da önemlidir. Öğrencilerin derslerinde göstermiş oldukları başarı ve öğretmenlerinin bildireceği görüş doğrultusunda, üst seviyedeki veya daha alt seviyedeki okullara kaydırılmaları mümkündür.

## Genel Orta Öğretim

Üniversite öncesi eğitim (VWO), 12-18 yaşları arasında 6 yıl sürer. Bu 6 yıl, üçer yıllık iki basamaktan oluşur. Üç tür VWO vardır: atheneum, gymnasium ve bu ikisinin birleşimi olan lyceum.

Genel orta öğretim (HAVO), 12-17 yaşları arasında 5 yıl sürer. Üç yıllık birinci basamak ve iki yıllık ikinci basamaktan oluşur. Öğrencileri akademi ya da yüksek okula hazırlar.

Orta öğretim okullarının çoğu, hem genel hem mesleki hem de üniversite öncesi eğitim (HAVO, WMBO, VWO) vermektedir. Bununla birlikte, sadece bir tür eğitim veren okullar da bulunmaktadır. Hükümetin uyguladığı politikalara bağlı olarak 1992'de 1454 olan okul sayısı 2002'de 784'e düşürülmüştür.

Mesleki orta öğretim teorik programını başarıyla tamamlayan öğrenciler, matematik ve Fransızca ya da Almanca derslerini de almış olmaları koşuluyla, genel orta öğretime geçiş yapabilirler. Ancak geçiş yapmak istedikleri bölüme göre başka şartları yerine getirmiş olmaları da istenebilir. Örneğin, genel orta öğretime geçerek bilim ve teknoloji bölümünde okumak isteyen mesleki orta öğretim öğrencilerinin fizik ve kimya derslerini; bilim ve sağlık bölümünde okumak isteyenlerin ise biyoloji, fizik ve kimya derslerini almış olmaları gerekir.

Genel orta öğretim sertifikası olan öğrenciler ise, üniversite öncesi eğitimin beşinci sınıfına devam edebilirler.

## **Mesleki Orta Öğretim**

Mesleki orta öğretimde (VMBO) öğrencilere, bir belgenin gerekli ya da yararlı olduğu geniş bir dizi mesleğe hazırlık niteliğinde teorik ve pratik eğitimi verilir. Ayrıca öğrencilere genel eğitim, bireysel gelişim ve toplumda aktif rol alma konularında da ilerleme olanağı vermektedir.

Mesleki orta öğretim programları teknoloji, ticaret/yönetim, sağlık/bakım hizmetleri ve tarım olmak üzere dört ana alanda verilmektedir. Eğitimin düzey ve süreleri (6 ay 4 yıl arası) değişiktir. Mezun olan öğrencilere, ders aldıkları seviyeye bağlı olarak kalfa, usta gibi unvanlar verilir.

Mesleki orta öğretim okulları kendi içerisinde dört seviyeden oluşur. Öğrenciler ilköğretim sonrasında ülke genelinde yapılan CITO sınavında aldıkları puana göre teorik dersler ağırlıklı; teorik ve meslek dersleri ağırlıklı; meslek dersleri ağırlıklı ve mesleğe ön hazırlık seviyelerinde öğrenim görürler. Birinci seviyede öğrenim gören öğrenciler mezun olduklarında başarı durumlarına bağlı olarak ya HAVO'nun son sınıfına yatay geçiş yapabilirler ya da orta dereceli meslek eğitimi olan MBO okullarına devam ederler. MBO okulları, kısa ve normal süreli okullar olarak ikiye ayrılırlar. MBO okullarından birini bitiren öğrenci, aynı daldaki HBO adı verilen 4 yıllık yüksek okullarda yüksek meslek eğitimine gidebilir. Bu okullardan alınan diplomaların denkliği YÖK tarafından lisans düzeyi olarak kabul edilmektedir. Son iki seviyede eğitim almakta olan öğrenciler ise eğitimlerinin son basamağındadır. Bu öğrenciler VMBO'yu bitirerek öğrenimlerini tamamlarlar.

İşveren örgütleri ve ticaret birlikleri, okul çıkış belgelerini düzenleyen ulusal mesleki eğitim organlarında temsil edilmektedir. Böylece endüstri nasıl bir işgücüne ihtiyaç duyduğunu ortaya koyma imkanı bulmaktadır. 1999 yılında teknoloji merkezlerinin açılmasıyla birlikte eğitim ve endüstri arasındaki işbirliği güçlendirilmiştir. Bu merkezlerin rolü eğitim ve istihdamı birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılar düzeye getirmek; bilginin yayılım ve kullanımını artırmak ve gelişmiş teçhizatın ortak kullanımını sağlamaktır.

## **YETİŞKİNLER İÇİN SÜREKLİ EĞİTİM** (*Continuing Education and Training For Adults*)

Hollanda'da 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren Mesleki Eğitim ve Yetişkin Eğitimi yasası ile her tür mesleki orta eğitim ile yetişkin eğitimi bir araya getirilmiş; mesleki başlangıç eğitimi ile sonrasındaki meslek eğitiminin bütünleştirilmesi amaçlanmıştır. Yetişkin eğitimi 18 yaşını tamamlamış, çalışmak için gerekli niteliklere sahip olmayı ve ileri eğitim için almayı hedefleyen kişilere yöneliktir. Dolayısıyla işsiz ya da işgücü piyasasına yeniden girmeyi isteyen yetişkinlerin bilgi, kavrama gücü, beceri ve davranışlarını geliştirmek, ilerletmek yoluyla bu kişilerin bireysel gelişimlerinin ve topluma katılımlarının desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu tür eğitim hem gündüz hem de akşam saatlerinde verilir.

Yetişkin eğitimi genel olarak 3 bölüme ayrılabilir:

1. *Temel yetişkin eğitimi ve yetişkinler için genel orta öğretim:* Yetişkinler için genel orta öğretim programına katılacakların zorunlu eğitimi tamamlamış olmaları gerekmektedir. Alınacak eğitimin türüne göre başka zorunluluklar da söz konusu olabilir. Temel yetişkin eğitimi içinse herhangi bir şart aranmaz. Yetişkin eğitimindeki değişik düzeyler, mesleki eğitimdeki dahilindeki değişik eğitim kurslarına ve nitelik/kalifikasyon düzeylerine erişim imkanı verir. Örneğin ileri düzey yetişkin eğitimini tamamlayan kişi üniversite eğitimine devam edebilir.
2. *İşsizler için eğitim:* İşsiz yetişkinlerin eğitimi, Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı tarafından finanse edilir. Bu eğitim, bölgesel düzeyde iş dünyası tarafından tanınmaktadır, yani ulusal düzeyde bir tanıma ve sınav sistemi yoktur. Eğitimin temel amacı, dezavantajlı grupların işgücü piyasasındaki konumlarını güçlendirmektir.
3. *Yarı zamanlı mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim planları:* İşletmelerin kendi bünyelerinde verilen eğitim tutarlı bir şekilde organize edilmemektedir ve alınan eğitim ulusal düzeyde değil yalnızca işletmelerin kendileri tarafından tanınmaktadır.

Sürekli mesleki eğitim alanında faaliyet gösteren pek çok özel eğitim kuruluşu vardır ve bunların 200 tanesi resmi olarak tanınmaktadır. Bu kuruluşlar ulusal nitelikler/kalifikasyonlar yapısına uygun eğitim programları uygulamakta, dolayısıyla bu programlara katılanlar ulusal olarak tanınan diplomalar almaktadırlar.

Yarı zamanlı mesleki eğitim biçimleri içinde en önemli olanı devlet tarafından verilmekte olan yarı zamanlı MBO (orta dereceli mesleki eğitim/senior secondary vocational education) ve yarı zamanlı HBO (yüksek meslek eğitimi/higher professional education) eğitimleridir. Bu programlara genellikle halen bir işte çalışmakta olanlar katılırlar.

Aşağıda belirtilen bakanlıklar, Hollanda'da mesleki eğitim ve yetişkin eğitiminde aktif rol alır:

- Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı: mesleki eğitim ve yetişkin eğitimi dahil eğitim sisteminin tamamından sorumludur;
- Tarım, Doğa ve Balıkçılık Bakanlığı: tarım sektöründe sürdürülen eğitim faaliyetlerinden sorumludur;
- Ekonomi İşleri Bakanlığı: yaşam boyu öğrenme ve istihdam edilebilirlik konularındaki girişimlere katılır;
- Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı: İş arayanların ve işsizlerin eğitiminden, sosyal katılımdan ve cinsiyetle ilgili meselelerden sorumludur; yaşam boyu öğrenme konusundaki girişimlerde yer alır.

Yetişkin eğitiminin kalitesinden ve bütçesinin idaresinden belediyeler sorumludur. Sosyal ortaklar ulusal mesleki eğitim organlarında resmi olarak temsil edilmektedir ve eğitim öğretim ile ticaret ve endüstri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi için gittikçe artan bir çaba harcamaktadır. Böylece nitelikli işgücü arz ve talebi arasında denge oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Çalışanların sürekli mesleki eğitim alması konusunda devletin sorumluluklarının olmasına karşın özel sektör daha etkin rol oynar. Bu tür eğitimin finansmanına Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığının yanı sıra Tarım Bakanlığı; Ekonomi İşleri ve Refah ve Sağlık Bakanlığının ilgili departmanları tarafından katkıda bulunulur, ancak finansman ağırlıklı olarak özel sektöre sağlanır.

Yetişkin eğitimi 6 düzeyde verilir. Bunlardan ilk üçü temel düzeydedir ve kişilere temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasını, daha yüksek düzeydeki yetişkin eğitimi programlarına katılabilmelerini sağlamayı; kazanılan becerilerin işyerinde verilen iş bağlantılı eğitim yoluyla geliştirilmesini amaçlar.

Yetişkin eğitimi veren kuruluşlarda verilen her bir dersin içeriği ve sınavlara ait düzenlemeler, o kuruluşun yönetimi tarafından gerçekleştirilir. Bu düzenlemeler vasıtasıyla eğitim ve gelişime yönelik amaçlar ; çıkış belgeleri; derslerin içeriği ve organizasyonu ile sınavların içeriği bölümleri ortaya konur.

Yetişkin Eğitimi ve Mesleki Eğitim Yasası, bu tür eğitimde kullanılacak öğretim metotlarıyla ilgili olarak herhangi bir düzenlemeye gitmemiştir. Kuruluşlar, öğrencilerinin eğitimlerini başarıyla tamamlamalarına imkan veren herhangi bir yolu, metodu seçmekte özgürdür.

## İSTATİSTİKLER

### İLKÖĞRETİM (2001-2002 Öğretim Yılı)

Öğrenci	15.522.000
Okul	7.019
Öğrenci-öğretmen oranı	23.2

	2001 Yılı
Personel Sayısı	930.000
Bayan Personel Yüzdesi	
Yönetici	%16.5
Yönetici yardımcısı	%48.3
Öğretmen	%76.8

### GENEL ORTA ÖĞRETİM (2001-2002 Öğretim Yılı)

Öğrenci	8.721.000
Öğretmen	546.000
Bayan Personel Sayısı	
Yönetici/Yönetici Yardımcısı	138.000
Öğretmen	341.000
Öğrenci-öğretmen oranı	15.8

### MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM (2001-2002 Öğretim Yılı)

Öğrenci	432.000
Okul	61
Personel	358.000

### YETİŞKİN EĞİTİMİ (2001-2002)

Öğrenci	1.557.000
Düzelere göre katılım	
Düzy 1-3	%45.8
Düzy 4	%8.8
Düzy 5	%7.5

Düzey 6	%3.8
---------	------

#### **REFERANS**

1. “Structures of Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe – THE NETHERLANDS 2003”, EURYDICE CEDEFOP, EURY database <http://www.eurydice.org> (Aralık 2003)